

Nowinki & Jedynki

maj 2013 ~ wydanie specjalne

Henryk Sięnkiewicz

1846 – 1916

a właściwie:

*Henryk Adam
Aleksander Pius
Sięnkiewicz
herbu Oszyk*

UWAGA ~ w numerze KONKURS o PATRONIE

Powodzenia

O Siemkiewiczu wiemy dużo, ale dziś chcemy przedstawić go inaczej, przez pryzmat ciekawostek.

- ✓ Pierwszą z książek, jaką Siemkiewicz przeczytał w dzieciństwie, były „Śpiewy historyczne” Juliana Ursyna Niemcewicza.
- ✓ Jako trzynastolatek opracował plan wyzwolenia Polski, opierający się na tym, że wszyscy Polacy powinni wyjechać do Ameryki, tam stworzyć armię i powrócić do kraju, by wyzwolić ojczyznę.
- ✓ Pisarz był kawalerem francuskiej Legii Honorowej.
- ✓ Był członkiem Serbskiej Akademii Nauk i Umiejętności.
- ✓ Pierwszy debiut książkowy – na okładce przekręcono jego nazwisko na „Stankiewicz”.
- ✓ Podczas obchodów jubileuszu pracy twórczej 22 grudnia 1900 dzieci wręczyły pisarzowi Dzieśnięć przykazań Siemkiewiczowskich. Pierwsze brzmiało: „Nie będziesz miał Mickiewicza, Słowackiego, Krasińskiego i innych nadę mną”.
- ✓ Niski wzrost był powodem kompleksów pisarza.
- ✓ Jeden z wielbicieli Trylogii, ukrywający się pod pseudonimem Michał Wołodajowski, ofiarował Siemkiewiczowi piętnaście tysięcy rubli. Pisarz nie chciał przyjąć prezentu, wzywał ofiarodawcę do cofnięcia darowizny, który jednak nie zgłosił się. Uzyskaną w ten sposób pieniądze przeznaczył na fundusz stypendialny imienia Marii Siemkiewiczowej, z którego skorzystali między innymi: Maria Konopnicka, Stanisław Przybyszewski, Stanisław Witkacy.
- ✓ Nagroda Nobla została mu przyznana za wybitne zasługi jako pisarza epickiego. Jeden z jurorów dodatkowo uzasadnił przyznanie nagrody za „rzadko spotykany geniusz, który wepchnął w siebie ducha narodu”.
- ✓ Wizerunek Siemkiewicza pojawił się na banknocie 500 000zł w 1990 roku.
- ✓ Quo vadis przetłumaczono na ponad pięćdziesiąt języków. Na podstawie powieści powstały także sztuki teatralne, opery, oratorium Feliixa Nowowiejskiego i pantomima.
- ✓ Henryk Siemkiewicz miał pseudonim literacki „Litwos”. Jego miłość do Litwy odnajdujemy na kartach „Potopu”.
- ✓ Był bohaterem, napisał odezwę Polaków do zabójcy pruskiego.

- ✓ Rzeczywiście mięwał pomyłki :) W „Krzyżakach” rycerze zdążają do Tyńca i nie przechodzą przez Wisłę - Sięnkiewicz nie znał topografii Krakowa. Bo Tyniec leży za rzeką w stosunku do centrum i samego Wawłu.
- ✓ Miał 3 żony. Każda miała na imię Maria.
- ✓ Zmarł w Vawcy w Szwajcarii. I tam został pochowany. W 1924 roku sprowadzono jego ciało do Polski, by złożyć je w warszawskiej katędrze pod wżwaniem świętego Jana.
- ✓ W roku 1900 Uniwersytet Jagielloński przyznał Henrykowi Sięnkiewiczowi tytuł doctora honoris causa.
- ✓ Jego pierwsza (nieopublikowana) powieść nosiła tytuł "Ofiara".
- ✓ Studiował na wydziale lęcarskim Szkoły Głównej Warszawskiej, po pewnym czasie przeniósł się na studia prawnicze, następnie na wydział Filologiczno-Historyczny.
- ✓ W roku 1900 otrzymał od społeczeństwa majątek w Obłęgorku, stworzył tam szkołę dla dzieci.

- ✓ Pochodził z zubożałej szlachty, herbu Oszyk - przedstawiający łabędzia, po mieżu wywodzącą się z Tatarów osiadłych na Litwie w XV i XVI wieku.
- ✓ Filmy na podstawie jego książek, osiągały największe rekordy w polskiej kinematografii, na przykład "Krzyżacy" 32 mln 315 695 tys. widzów, czyli więcej niż liczba ludności Polski w roku premiery 1960.
- ✓ Był członkiem najstarszego polskiego klubu sportowego - Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego.

O Sienkiewiczzu powiedzieli...

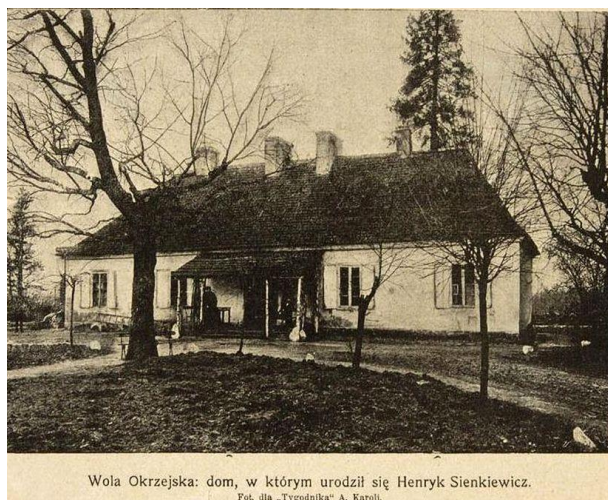
- Bolesław Prus w artykule *Powieść z dawnych lat Henryka Sienkiewicza* (Kraj 1884 nr 28-30): „Że autor z historią nie robi ceremonii i co chwila na skrzydłach fantazji odrywa się od faktycznego gruntu, dowodzą, w sposób już dla wszystkich zrozumiały, jego - osoby historyczne. Nazwisk historycznych podobno jest w powieści większa część; są to jednak tylko nazwiska. Osoby, które je noszą z małym wyjątkiem nie posiadają cech im właściwych”
- Bolesław Prus w artykule *Co p. Sienkiewicz wyrabia z piękniejszą połową Warszawy* (Kurier Warszawski 1880): „Już po powrocie z Ameryki, prawie każda z dam, przechodząc ulicą, posądzają prawie każdego wyższego i przystojnego mężczyznę o to, że jest Sienkiewiczem. (...) Nareszcie spotykając co krok fryzury à la Sienkiewicz, wiedząc, że młodzi panowie jeden po drugim zapuszczają Hiszpanki, starają się mieć posągowe rysy i śniadą cerę, postanowiłem poznać jego samego (...) Z mego kąta widzę, że sala prawie wyłącznie zapłniona jest przez płęć piękną. Kilku mężczyzn, którzy tam byli do robienia grzeczności damom albo pisanie sprawozdań ...”
- Szwedzka Akademia Umiejętności o Sienkiewiczzu (Wędrowiec 1905): „Narodowi polskiemu tę widomą dla wszystkich geniuszę są jeszcze potrzebniejsze niż gdzie indziej, one bowiem jednoczą cały naród, one stawiają w obliczu świata jako przedstawicieli rodaków swoich, one przedstawiają i bronią pamięci historycznej (...), one wreszcie podtrzymują ducha i zagrzewają do walki (...)”.
- Witold Gombrowicz w *Dziennikach*: „Czytam Sienkiewicza. Dręcząca lektura. Mówimy: to dosyć kiepskie, i czytamy dalej. Powiadamy: ależ to taniocha - i nie możemy się oderwać. Wykrzykujemy: nieznosna opera! i czytamy w dalszym ciągu, urzeczonymi. Potężny geniusz! - i nigdy chyba nie było tak pierwszorzędnego pisarza drugorzędnego. To Homer drugiej kategorii, to Dumas Ojciec pierwszej klasy”.

Henryk Sienkiewicz –

kalendarium twórczości

- 1867 – *Sielanka młodości* – pierwszy utwór w formie wierszowanej.
- 1872 – *Humoreski z teki Worszytły* – nowela, *Na marnę* – pierwsza powieść.
- 1873 – *Sprawy bieżące* – felietony w *Niwie*, *Bez tytułu* – kroniki w *Gazecie Polskiej*.
- 1875 – *Stary sługa* – nowela, *Chwila obecna* – felietony w *Gazecie Polskiej*.
- 1876 – *Hania* – nowela.
- 1876 – 78 – *Listy z podróży* – cykl felietonów.
- 1877 – *Szkice węglem* – nowela, *Selim Mirza* – nowela.
- 1878 – *Komedia z pomyłek* – nowela.
- 1879 – *Janko Muzykant* – nowela, *Z pamiętnika poznańskiego nauczyciela* – nowela, *Jamioł* – nowela, *Przez stępy* – nowela.
- 1880 – *Sachem* – nowela, *Wspomnienia z Maripozy* – nowela, *Za chlebem* – nowela, *Niewola tatarska* – nowela, *Orso* – nowela, *W krainie złota* – nowela.
- 1882 – *Bartek Zwycięzca* – nowela, *Latarnik* – nowela, *Na jedną kartę* – dramat.
- 1884 – *Ogniem i mieczem* – powieść historyczna, *Sabałowa bajka* – nowela.
- 1886 – *Potop* – powieść historyczna.
- 1887 – *Pan Wołodyjowski* – powieść historyczna.
- 1890 – *Lux in tenebris lucet (Światło święci w ciemności)* – nowela.
- 1891 – *Bez dogmatu* – powieść współczesna.
- 1892 – *Listy z Afryki* – cykl felietonów, *Pójdźmy za Nim* – nowela, *Źródła* – nowela.
- 1893 – *Organista z Ponikły* – nowela.
- 1894 – *Legendy żeglarskie* – nowela, *Na Olimpię* – nowela, *Bądź błogostawion* – nowela.
- 1895 – *Rodzina Połanieckich* – powieść współczesna.
- 1896 – *Quo vadis* – powieść historyczna, *Na jasnym brzegu* – nowela.
- 1900 – *Krzyżacy* – powieść historyczna.
- 1908 – *Na polu chwały* – powieść historyczna, *Dwie łąki* – zbiór nowel, *Wesele* – nowela, *Sąd Ozyrysa* – nowela.
- 1909 – *Jako się p. Lubomirski nawrócił i kościół w Tarnowie zbudował* – nowela, *Płomyk* – nowela.
- 1910 – *Wiry* – powieść polityczna.
- 1911 – *W pustyni i w puszczy* – powieść dla młodzieży.
- 1912 – *Z dawnych dziejów* – nowela.
- 1916 – *Legiony* – niezukończona powieść dla młodzieży, *Wspomnienia* – ostatni utwór autora opublikowany po śmierci.

Muzeum Henryka Sienkiewicza w Woli Okrzejskiej

Wola Okrzejska: dom, w którym urodził się Henryk Sienkiewicz.
Fot. dla „Tygodnika” A. Karol.

Henryk Sienkiewicz był niezawątpliwie wielką postacią w historii narodu polskiego, dlatego też powstało kilka muzeów jego imienia. Jednym z nich jest Muzeum Henryka Sienkiewicza w Woli Okrzejskiej, po którym chciałbym czytelników oprowadzić.

Historia muzeum:

W roku 1965, kiedy to zbliżała się 120. rocznica urodzin pisarza i 50. rocznica jego śmierci, społeczność Ziemi Łukowskiej postanowiło uczcić pisarza otwarciem muzeum. Na jego siedzibę przeznaczono dawną oficynę dworską, miejsce urodzenia pisarza. Dworek został odremontowany od podstaw, z dawnej oficyny pozostały tylko fundamenty, kominy i wewnętrzne ściany. Dnia 1 stycznia 1967 roku pan Antoni Cybulski objął stanowisko kierownika muzeum i z ogromnym zaangażowaniem prowadzi tę placówkę do dzisiaj.

Ekspozycja: Oprócz wystaw czasowych, takich jak „Tradycje rodzinne Henryka Sienkiewicza”, w muzeum znajduje się także ekspozycja stała. W pierwszej sali ukazują przede wszystkim związki Henryka Sienkiewicza z Ziemią Łukowską i jego tradycje rodzinne. Wieszają tutaj m.in. zdjęcia rodziny Sienkiewicza i jego drzewo genealogiczne. Druga sala to kontynuacja rodzinnych tradycji. Jest ona głównie poświęcona potomkom pisarza. Trzecia sala wprowadza w tematykę twórczości pisarza, począwszy od publikacji z lat najmłodszych, aż do takich dzieł jak „Krzyżacy”. Znajdują się tam także liczne listy Sienkiewicza. W sali z kominkiem na uwagę zasługują obrazy wybitnych malarzy, np. „Bohun” Franciszka Pautscha z 1927 roku. Piąta sala jest poświęcona ekranizacjom utworów Sienkiewicza. Znajdziemy tu m.in. rekwizyty z „W Pustyni i w Puszczy”. Ostatnie pomieszczenie to salonik – miejsce urodzin Henryka Sienkiewicza. Znajdują tu się meble odkupione od rodziny pisarza oraz zdjęcie zrobione Sienkiewiczowi niedługo przed śmiercią.

Prawie każdy Polak zna książki Henryka Sienkiewicza między innymi z lektur szkolnych. Powinniśmy dowiedzieć się o nim więcej, m.in. przez tą notatkę.

Henryk Sienkiewicz

(1846 - 1916), a właściwie Henryk Adam Aleksander Pius Sienkiewicz herbu Oszyk urodził się w małej wiosce w woj. lubelskim, w Woli Okrzejskiej. Znaną polski nowelistą, publicystą, pisarzą pochodzenia tatarskiego, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury, kawaler francuskiej Legii Honorowej i członek zagraniczny Serbskiej Akademii Nauk i Umiejętności.

Zubożała rodzina szlachecka nie zostawiła mu majątku. Zarabiał na swoje życie najpierw jako prywatny nauczyciel, potem reporter i autor felietonów prasowych, które publikował pod pseudonimem „Litwos”. Przełom jego młodości i wieku dojrzałego przypadła na czas podróży do Ameryki, której echem są „Listy z podróży do Ameryki” oraz słynną nowelę: „Latarnik” i „Sachem”.

Mimo zainteresowań czasami przyszłymi, Sienkiewicz skłonił się ku czasom przeszłym. Dzięki tej pasji narodziła się powieść „Ogniem i mieczem”, która została powitana przez publiczność z entuzjazmem, a krytykę z rezerwą. Wkrótce ukazały się kolejne części trylogii - „Potop” i „Pan Wołodyjowski”.

Sienkiewicz bardzo dużo podróżował, kierowany głównie ciekawością świata i ludzi różnych obyczajów i wyznań, a w latach 1884-1885 - także chęcią ratowania zdrowia chorej na gruźlicę żony. Odwiedził Grecję, Turcję, Włochy, Hiszpanię. Podjął też myśliwską wyprawę do Afryki, dzięki której powstała powieść „W pustyni i puszcy”. Jego historyczne zainteresowania rozwijały się coraz bardziej. Ich rezultatem stała się powieść z czasów rzymskich - „Quo Vadis” - światowy bestseller. Na przełomie XIX i XX wieku Sienkiewicz raz jeszcze zabłysnął jako mistrz wielkiej fabuły - powieścią „Krzyżacy”. W 1905 roku Sienkiewicz otrzymał literacką Nagrodę Nobla za całokształt twórczości epickiej. Po wybuchu wojny Henryk Sienkiewicz wyjechał do Szwajcarii, gdzie zmarł w 15 listopada 1916 roku w Vevey, gdzie go pochowano. W 1924 sprowadzono prochy pisarza do wolnej już Polski.

Cytaty :

„Miłość jest mgłą, która wytwarza się w głowie. Jeśli owa mgła opada na dół – na serce – następuje pogoda życia; jeśli pozostaje w głowie – pada deszcz łez. „

— Henryk Sienkiewicz

„Muzyka jest jak morze – widzisz brzeg, na którym stoisz, lecz drugiego dojrzyć niepodobna.”

— z „Quo vadis”

„Miłość jest jak nasionko ładne, z wiatrem szybko leci, ale gdy drzewem w sercu wyrośnie, to tylko chyba razem z sercem wyrwać je można.”

— z „Potopu”

„Niżchęć, podobnie jak miłość, potrzebuje mieć bliską osobę, przeciwko której się zwraca.”

„Co do mnie zauważyłem jedną rzecz, że gdy się jest między szalonymi, staje się także szalonym, a co więcej, znajduje się pewien urok w szalactwach. „

— z „Quo vadis”

„Żyłem jak chciałem i umrę jak mi się podoba.”

— z „Quo Vadis”

„.....nie rzeczywistość sama, ale serce, z jakim ku niej przystępujemy, daje rzeczom kształty i kolory”.

„Człowiek zawsze może wstąpić na lepszą drogę - póki żyje.”

„Dobroć serca jest tym, czym ciepło słońca: ona daje życie.”

„Przyjaźń jak nieśmiertelnik - to błądny kwiatek, ale nie więdnący nigdy.”